

DRUGS 2001

«België maakt de meest tolerante drugwetgeving van de wereld. Zo isoleert ons land zich. Is dat nu die nieuwe politieke cultuur?» (Koen, vader van drie tieners)

«Bij ons vliegt elke leerling van wie we druggebruik vermoeden meteen buiten. Verder maken we daar geen woorden aan vuil.» (Francine, directeur van een secundaire school)

«Als mijn ouders cannabis mogen roken, dan ik toch ook zeker? Alle Belgen zijn gelijk voor de wet.» (Tessa, 15)

«Mijn tante loopt er als een zombie bij doordat ze te veel pillen neemt. Dat ze daar eens iets aan doen.» (Hans, 17)

Zoveel mensen, zoveel meningen. «Duidelijkheid», vragen school-directies. «Ik weet het ook niet meer», zuchten sommige leerkrachten. «Een goed startpunt voor een open discussie», zeggen anderen. «Preventie blijft het belangrijkste. En daarbij kan de school een grote rol spelen».

Een extra bijlage over het nieuwe drugbeleid.

Wat zijn de gevolgen van het nieuwe drugbeleid van de federale regering voor uw leerlingen? Mogen jongeren nu zomaar een joint opsteken? Mogen onze leerlingen voortaan cannabis op zak hebben? Eigenlijk verandert er voor de minderjarigen niets. Het jeugdbeschermingsrecht

HET NIEUWE

De 'Beleidsnota in verband met de drugproblematiek' is een antwoord van de federale regering op de meest prangende vragen rond druggebruik en –verslaving in de Belgische samenleving. De oude richtlijnen blijken niet meer zo goed aangepast aan de huidige realiteit met haar enorme variëteit aan roesmiddelen. De nieuwe beleidsnota gaat zowel over legale als illegale drugs. Legale drugs zijn alcohol, tabak en bepaalde geneesmiddelen. Illegale drugs zijn cannabis (marihuana en hasjes), XTC, cocaïne... Dat roesmiddelen bij overmatig gebruik tot schade kunnen leiden, staat los van het al dan niet legaal zijn van een product. De nieuwe beleidsnota richt de aandacht van de samenleving meer op de gezondheidszorg, op het aanleren van een veilig gebruik en op preventie.

T I E N M I S V E R S T A N D E N

[1] «België maakt de meest tolerante drugwetgeving van de wereld. Zo isoleert ons land zich. Is dat nu die nieuwe politieke cultuur?» (Koen, vader van drie tieners)

Het nieuwe drugbeleid is niet zo tolerant als men soms denkt. De wetgeving zelf verandert nauwelijks. Cannabis blijft in de strafwet, net als andere illegale drugs. Harddrugs bezitten blijft strafbaar. Een hoeveelheid cannabis bezitten die niet voor eigen gebruik bestemd is, blijft **strafbaar**. De overheid geeft zeker geen signaal dat cannabisgebruik evident, normaal of alledaags zou zijn. Zij weet ook dat een derde van de nagenoeg achtduizend problematische gebruikers van illegale drugs die zich in 1998 justitieel gedwongen lieten behandelen cannabisgebruikers waren. Voor elke minderjarige die met cannabis wordt aangetroffen, zal een proces-verbaal worden opgemaakt. Het jeugdbeschermingsrecht blijft van toepassing en de minderjarige komt eventueel voor de jeugdrechtbank.

EEN OP VIER PROBEERDE CANNABIS

*De Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) peilde bij 82.000 leerlingen uit 164 Vlaamse secundaire scholen naar hun middelengebruik. In 1999-2000 heeft een zesde van de bevraagde jongeren illegale drugs gebruikt, een zesde gerookt, twee derde medicatie genomen, drie vierde alcohol gedronken. Veertig procent van de leerlingen uit het secundair onderwijs heeft tijdens het voorbije jaar **alcopops** gedronken, bijna 20 procent drinkt ze minstens éénmaal per week. Deze mengdrankjes van pure alcohol of sterke drank (rum, whisky...) en limonade bevatten 4,5 tot 7 procent alcohol. Bijna één op tien van de bevraagde jongeren **tussen elf en twaalf** drinkt ze wel eens.*

Tussen dertien en veertien jaar stijgt het gebruik van alcohol en tabak het sterkst. Tussen vijftien en zestien het gebruik van illegale drugs. Een vierde heeft al één keer cannabis gebruikt, 15 procent meer dan eens. Van alle zeventien-achtienjarigen uit de bevraging heeft 40 procent al minstens een keer een joint gerookt, 15 procent meer dan eens. Eén op tien leerlingen uit de derde graad gebruikt minstens één keer per week een illegale drug.

Er komen wel aanpassingen aan de drugwet van 1921. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen cannabis en andere illegale drugs. Dit wordt in een Koninklijk Besluit concreet uitgewerkt. Een meerderjarige die een hoeveelheid cannabis voor eigen gebruik bezit, zal niet noodzakelijk worden vervolgd. Als hij **openbare overlast** veroorzaakt, in het bijzijn van minderjarigen gebruikt of zijn eigen gebruik niet meer onder controle heeft, blijft hij strafbaar. De politie stelt een proces-verbaal op als zij problematisch gebruik vaststelt of vermoedt. De Procureur zal aan een hulpverlener therapeutisch advies vragen vooraleer hij aan het p.v. gevolg geeft.

Cannabis roken zal in de praktijk alleen in een discrete omgeving kunnen. Het artikel uit de drugwet dat het 'ter beschikking stellen van een lokaal voor druggebruik' strafbaar stelt, blijft immers gelden. Cafébazen die cannabisgebruik gedogen riskeren dus een proces-verbaal en hun zaak kan zelfs worden gesloten. Een meerderjarige die voor eigen gebruik cannabis kweekt of invoert zal niet worden vervolgd, weer op voorwaarde dat er geen maatschappelijke overlast is en geen aanwijzingen van problematisch gebruik. Handel in cannabis blijft verboden.

[2] «De sector is onvoldoende geraadpleegd. Dit nieuwe beleid is een radicale breuk met het drugbeleid tot nu toe.» (Jos, 50, leraar personenzorg)

De sector werd bij het opstellen van de nota uitvoerig geraadpleegd. Bij het uitwerken ervan was het 'beleidsmemorandum' van de hulpverleningssector een basisdocument.

De federale nota over het drugbeleid neemt op veel punten de aanbevelingen over van de parlementaire werkgroep Drugbeleid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. In deze werkgroep hebben alle politieke partijen zitting. Een meerderheid keurde het eindverslag van de werkgroep goed. Dat was in 1997, tijdens de vorige zittingsperiode. Ook enkele oppositiepartijen van nu keurden de aanbevelingen van toen goed.

De werkgroep besloot dat een volledige drooglegging en onthouding van drugs in onze samenleving niet haalbaar is en we realistische doelstellingen moeten nastreven:

- ✗ **Harder optreden** tegen drughandelaars en –bendes. De strijd tegen de aanmaak van en handel van synthetische drugs als XTC en van cocaïne en heroïne opdrijven. Dealers, ook cannabisdealers, opsporen in de buurt van scholen tot een prioriteit van de politie maken.
- ✗ De **overlast** van druggebruik en –handel voor de omgeving en de hele samenleving beperken.
- ✗ Alle druggebruik **afraden**, vooral aan jongeren. Voorkomen is beter dan genezen.
- ✗ Gebruikers met verslavingsproblemen **verzorgen**, liever dan te bestraffen. Vermijden dat druggebruikers die geen ander misdrijf hebben gepleegd in de gevangenis terechtkomen. In de eerste plaats de gezondheidsrisico's van hun problematisch gebruik beperken. Eerst hulp verlenen, dan pas straffen, is het principe. Druggebruik kan echter nooit een verzachtende omstandigheid voor een misdrijf zijn.

Zowel de werkgroep van toen als de opstellers van de drugnota van vandaag raadpleegden de specialisten uit de sectoren van justitie en hulpverlening.

blijft onveranderd van toepassing. Alleen zal de politie geen processen-verbaal meer opstellen tegen meerderjarigen die cannabis gebruiken, toch als ze geen bedreiging vormen voor zichzelf (door verslaafd te raken) of anderen (door maatschappelijke overlast te veroorzaken).

DRUGBELEID

België isoleert zich met dit drugbeleid niet, maar schrijft zich in een Europese evolutie in waarbij in de praktijk cannabisgebruik door meerderjarigen op een of andere manier wordt getolereerd. De nota respecteert de internationale afspraken. België kiest met dit beleid voor een middenweg. Ons land maakt cannabis niet legaal, want de drug blijft in de strafwetgeving. Maar cannabisgebruik strafrechtelijk vervolgen ziet de regering als uiterste remedie. Het was trouwens al jarenlang de politiek aan de vervolging van individueel cannabisgebruik de laagste prioriteit te geven. Het nieuwe beleid schept meer rechtszekerheid hierrond.

[3] «Bij ons vliegt elke leerling van wie we druggebruik vermoeden meteen buiten. Verder maken we daar geen woorden aan vuil.» (Francine, directeur van een secundaire school)

Dat drugs in een schoolcultuur niet toegestaan moeten worden, daarover is Vlaanderen het eens. Scholen moeten in de eerste plaats zo goed mogelijk onderwijs geven. Aan gedrogeerde leerlingen lukt dat niet. Dat schrijft ook de minister van Onderwijs in haar omzendbrief over drugpreventie op school. Ga hiervoor op www.ond.vlaanderen.be naar 'Regelgeving: wetgeving en omzendbrieven'. Klik op 'omzendbrieven'. Klik op 'secundair onderwijs'. Klik op 'Drugbeleid'. Klik op 'SO 72 (16-2-2001)'. Maar doen alsof het probleem niet bestaat en er verder geen woorden aan besteden is een goede zaak. De school is een geschikte plaats om **correcte informatie** over drugs te verspreiden. Voor preventie is de school een belangrijke partner. Cannabis, alcohol, tabak en andere legale en illegale drugs ontraden, blijft de boodschap.

Hoewel de bezorgdheid over illegale drugs groter is, veroorzaken de legale drugs meer gezondheids- en welzijnsproblemen. Eén op twaalf Belgen drinkt dagelijks alcohol, wat af te raden is, en één op zes drinkt minstens één keer per maand meer dan zes glazen, wat op alcoholmisbruik wijst. Eén op drie Belgen rookt. Eén op vijf Belgen gebruikte al eens cannabis. Eén op veertien doet dat regelmatig.

Hoeveel druggebruikers er in Vlaanderen en België zijn, weet men niet exact. Dus ook niet hoeveel daarvan problematische gebruikers van (legale of illegale) drugs zijn. Welke behoeften aan hulpverlening zijn er? Hoeveel gebruikers werden ziek door misbruik van drugs? Hoeveel stierven er? In de toekomst zal een Belgisch Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugverslaving al deze gegevens registreren en ervoor zorgen dat onderzoek wordt verricht. Niet alleen naar gebruik van illegale drugs door jongeren maar ook naar misbruik van legale drugs door volwassenen bijvoorbeeld.

Het thema drugs moet op school **bespreekbaar** zijn. Leerkrachten kunnen in de klas of bij schoolactiviteiten met de leerlingen over drugs praten. U kan daarbij de leerlingenbevraging over drugs op de website van de VAD gebruiken (www.vad.be Klik cannabis – leerlingenbevraging). Openheid draagt ertoe bij dat iedereen zich goed voelt op school. Hoe groter het welbevinden, hoe kleiner de kans op misbruik van middelen. Een leerling die toch op school gebruikt of onder invloed in de klas zit, is nog geen crimineel. Eerder een jongere die hulp nodig heeft. De school doet er goed aan die hulp te geven of te zoeken. In de eerste plaats bij het CLB. Zoniet begint voor deze jongere misschien een neerwaartse spiraal.

[4] «Moet ik misschien zelf aan de drugs gaan om als ervaringsdeskundige te kunnen spreken?» (Maaïke, 45, leerkracht)

U kan over voldoende hulpmiddelen en bronnen beschikken. U vindt een overzicht op www.vad.be. Klik infotheek – documentatie – onderwijs. U, uw leerlingen, hun ouders en iedereen met **vragen** over een drug of drugs kan op deze website antwoorden vinden. Met specifieke vragen kan u – ook anoniem – terecht bij de Druglijn op 078-15 10 20, op weekdays van 12 tot 21 uur, 's zaterdags van 15 tot 21 uur.

[5] «Als mijn ouders cannabis mogen roken, dan ik toch ook zeker? Alle Belgen zijn gelijk voor de wet.» (Tessa, 15)

Er zijn minderjarige (-18) Belgen en meerderjarige (+18). Voor minderjarige Belgen verandert er niets. Of het nu thuis is of op school, in de jeugdclub of op straat, alleen of in groep, een minderjarige die met een jointje wordt betrap, is strafbaar. Een politieagent die er weet van krijgt, is verplicht een **proces-verbaal** op te stellen.

Voor minderjarigen is en blijft het jeugdbeschermingsrecht dus van kracht. Strikt juridisch verandert er voor de jongere niets. Minderjarigen die zich op de nieuwe regeling voor meerderjarigen beroepen om vanaf nu openlijk cannabis te gebruiken hebben het verkeerd voor. Uw school kan dit misverstand met correcte informatie uit de wereld helpen.

[6] «Als ik op school een jointje opsteek, kunnen ze me straks niets meer maken. Ik ben meerderjarig.» (Thomas, 18, zesdejaars)

Drugs op school kunnen niet. Dat schrijven zowel de Vlaamse minister van Onderwijs als de vertegenwoordigers van de onderwijskoepels. De overheid vraagt van de (secundaire) scholen dat ze een drugbeleid voeren. Eén pijler ervan is het drugplan. Dat legt de regels en afspraken over middelengebruik door de leerlingen vast. Het **schoolreglement** bevat meestal een concrete vertaling van deze regels. De school heeft haar eigen pedagogisch project en dat kader is ruimer dan de juridische aspecten. Zij bepaalt dus zelf haar drugbeleid.

Ook een hogeschool heeft het recht een studentencontract op te stellen dat over het gebruik van middelen strenger is dan de strafrechtelijke reactie erop. U kan in dat contract bijvoorbeeld opnemen dat u op de

EEN JOINTJE ROOK JE NOOIT ALLEEN

KLASSE helpt u graag wegwijst tussen spliffs, toeters en joints. Er is ook niet meteen reden tot paniek («Nu mag alles!») of moedeloosheid («Al onze inspanningen voor preventie worden nutteloos»). Bij een realistische en verantwoorde aanpak zijn we allemaal samen betrokken: school, leerkrachten, ouders én leerlingen. Daarom brengt Klasse ook rond drugs informatieve, sensibiliserende en preventieve bijdragen op één miljoen exemplaren: in Klasse voor Leerkrachten, Klasse voor Ouders en Klasse voor Jongeren (MAKS!).

campus geen cannabis en alcohol tolereert.

Wat met een achttienjarige op een school met leerlingen die jonger zijn? Als hij in het bijzijn van zijn jongere medeleerlingen cannabis rookt, kan hij voor maatschappelijke overlast een proces-verbaal krijgen. Een meerderjarige blijft immers strafbaar als hij cannabis gebruikt in aanwezigheid van een minderjarige. Dat valt onder maatschappelijke overlast.

Als een meerderjarige zijn cannabisgebruik niet meer onder controle heeft, is hij strafbaar. Als hij ervan afhankelijk is – zeg maar verslaafd – of als hij zich door zijn cannabisgebruik crimineel gedraagt, noemt men dat problematisch gebruik.

Strafbaar is hij ook als hij een hoeveelheid cannabis invoert, produceert, vervoert of bezit die niet voor eigen gebruik is.

Als de politie deze zaken vaststelt, zal ze de drugs in beslag nemen en een proces-verbaal opstellen. Professionele hulpverleners zullen uitmaken wat problematisch gebruik is.

Altijd blijft iedereen strafbaar die andere illegale drugs dan cannabis gebruikt.

[7] «Het onderwijs moet het weer oplossen zeker?» (Peter, 38, leraar)

Het onderwijs krijgt inderdaad een belangrijke rol in de preventie. De federale regering vraagt aan de Vlaamse Gemeenschap daar werk van te blijven maken. Door preventietraining structureel in te bouwen in de lerarenopleidingen. Door vanaf de lagere school aan drugpreventie te werken. Ook in het hoger onderwijs, in het bijzonder dan tegen misbruik van alcohol en geneesmiddelen. Door in het onderwijspakket ruimte te maken voor leefvaardigheidsprogramma's (als Contact- en Leefsleutels). Door gezondheidswerkers (verpleegkundigen, maatschappelijk werkers...) tijdens hun basisopleiding de nodige expertise rond problemen met roesmiddelen te laten verwerven. De regering neemt ook het pleidooi van Europa voor een academische vorming 'verslavingszorg' over.

Onderwijsinstellingen moeten het probleem niet oplossen. Wel kunnen zij zich inschakelen in een breed lokaal **preventienetwerk** van hun buurt of gemeente, waarin ze samenwerken met gezondheidszorg, sociale hulpverlening, justitie, vrijetijdsorganisaties, werkgevers en vakbonden. De federale overheid subsidieert in het kader van de veiligheids- en samenlevingscontracten 51 gemeenten voor een totaalbedrag van 320 miljoen frank per jaar. Dat geld gaat naar opvang en voorlichting van druggebruikers. Nu maakt de Belgische overheid 500 miljoen frank extra per jaar vrij voor preventie en hulpverlening.

Voor de preventie via het onderwijs is in geen apart budget voorzien, maar scholen kunnen deelnemen aan het lokale (gesubsidieerde) drugbeleid.

[8] «Mijn tante loopt er als een zombie bij doordat ze te veel pillen neemt. Dat ze daar eens iets aan doet.» (Heleen, 15)

Afhankelijk zijn van geneesmiddelen is inderdaad een ernstig probleem dat in omvang toeneemt. Meer bij vrouwen dan bij mannen en in België meer dan in andere Europese landen trouwens. Ook jongeren tussen

twaalf en achttien gebruiken almaar meer uppers en downers, oppep- en kalmeermiddelen, en vooral pijnstillers. Daarom komen er bijkomende **waarschuwingen** op de verpakkingen en bijsluiters van benzodiazepines en een preventiecampagne. Maatregelen moeten ervoor zorgen dat artsen zulke middelen minder gaan voorschrijven.

[9] «Als je naar een rave gaat, kan je beter cannabis gebruiken dan alcohol. Ze kunnen het niet vinden als je moet blazen.» (Pascal, 22, student)

Sturen onder invloed is altijd strafbaar, van welk middel maakt niet uit. Sinds 1999 zijn er ook maatregelen tegen sturen onder invloed van geneesmiddelen en illegale drugs. Met je in het zakje te laten blazen, zullen ze het inderdaad niet vinden. Maar als politiemensen uiterlijk tekenen van gebruik waarnemen, nemen zij een **urine- en/of bloedtest** af. Het openbaar ministerie kan dan vervolgen en de gebruiker kan een straf krijgen, al of niet een alternatieve. Een verkeersveiligheidscampagne hierover is op komst. De federale regering belooft overigens een concreet actieplan voor het probleem van illegale dansfeesten ('raves') waar soms meer dan één wetgeving met voeten wordt getreden.

[10] «Tabak en alcohol zijn veel schadelijker. Waarom pakken ze de gebruikers van deze legale drugs niet aan. Omdat deze middelen de staatskas spijzen?» (Guy, 29, belastingbetaler)

De federale regering heeft uitdrukkelijk een geïntegreerd drugbeleid gemaakt. Met inbegrip van alcohol en tabak dus. Het is waar dat er een overwicht is van de aandacht voor illegale drugs tegenover legale drugs, vooral in preventieacties voor jongeren. De cel Drugbeleid en de Interministeriële Drugconferentie zullen ook aan de legale drugs aandacht besteden. Preventie van criminaliteit door politiediensten en preventie van sociale en gezondheidsproblemen door hulpverleners uit de psychosociale sector worden voortaan duidelijk van elkaar gescheiden.

Vijftig doden door tabak per dag zijn er veel te veel. De regering wil daarom graag nog meer doen tegen **rookgedrag** op en rond scholen. Een actief schoolbeleid rond tabakspreventie is nodig. Scholen zouden een 'bindend en uitgeschreven rookbeleid' moeten opnemen in hun schoolreglement. Tabaksvrije scholen zijn de beste promotie van een tabaksvrij leven, vindt de federale regering. Leerkrachten zijn de beste voorbeelden. De regering gaat ook na hoe ze additieven kan verbieden die tabaksproducenten aan sigaretten toevoegen om de verslaving te vergroten. Anti-tabaksacties opdrijven moet inderdaad kunnen met de 68 miljard belastingen die de verkoop van tabaksproducten opbrengt.

Adolescenten kritisch met alcohol leren omgaan moet volgens de federale regering in het onderwijspakket. Zij wil op haar beurt de reclamereglementering aanpassen met het oog op de alcopops, de mixdrankjes die in misleidende verpakkingen bij jongeren worden gepromoot. Zij zal de controle opdrijven op het verbod alcohol te schenken aan jongeren onder de zestien en aan dronken personen. ■

De nota gaat uit van federaal minister van Volksgezondheid Magda Aelvoet en slaat ook op bevoegdheden van Binnenlandse Zaken (Antoine Duquesne) en Justitie (Marc Verwilghen). Bovendien is gezondheidspreventie een zaak van de gemeenschappen. Ook ministers Mieke Vogels (Welzijn, Gezondheid) en Marleen Vanderpoorten (Onderwijs) zijn zodoende bij dit beleid betrokken.

Deze bijdrage kwam tot stand m.m.v. het Ministerie van Volksgezondheid. De volledige nota en bijlagen vindt u op minsoc.fgov.be Klik op Actualiteit en vervolgens Beleidsnota's Aelvoet.

Zie ook de website www.vad.be Vernieuwd cannabisdossier De DrugLijn 078-15 10 20 antwoordt op alle specifieke vragen waarvoor u op de site geen antwoord vindt.

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen (VAD) - E. Tollenaerstraat 15 - 1020 Brussel - tel 02-423 03 33

Zie ook www.klasse.be/kvl/91/41 De Eerste Lijn: Drugs (met dossier- en kruisverwijzingen in de kantlijn).

In de volgende editie van Klasse voor Leerkrachten vindt u een oprissing van De Eerste Lijn: preventie van probleemgedrag met drugs.